

S. 6. 264

Prüfer: J. L.

J. VI, 887.

~~III~~ ~~IV~~ J. IV. 10

ab

MEDITATIONES PHILOSOPHICAE
DE
NONNVLLIS
AD
P O E M A
PERTINENTIBVS,

QVAS
AMPLISSIMI PHILOSOPHO-
RVM ORDINIS

CONSENSV

AD D.

SEPTEMBRIS MDCCXXXV.

H. L. Q. C.

ERVDITORVM DIIVDICATIONI SVBMITTIT
M. ALEXANDER GOTTLIEB
BAVMGARTEN,

RESPONDENTE

NATHANAELE BAVMGARTEN.

HALÆ MAGDEBVRGICAE,
LITTERIS IOANNIS HENRICI GRVNERTI, ACAD. TYPOGR.

(5)

29

MEDITATIONES THEOLOGICAE

NONNVS

POEMA

PERTINENTIBVS

AMPLISSIMI PHILOSOPHO
RVM ORDINIS

CORSVS
AD D. SEPTIMVM MDCCLXXII

AVDITORVM DIVISIONE SVBSTITVTI
M. ALEXANDER GOTTLIEB
BAYNGARTEN

NATHANAEI BAYNGARTEN

IN VNIERSITATE WITTENBERGENSI
PUBLI. JOHANNIS HENRICH GRVNTZKEI

20

Qvod ab ineunte pueritia non mirifi-
ce solum vtrique nostrum arrisit stu-
diorum genus; sed suadentibus et-
iam, quibus obsequi par erat, sapien-
tissimis viris non plane neglectum est:
in eo iam publice qualescunque no-
stras vires experiri constituimus. Ex
quo enim tempore ad humanitatem
informari coeperam, incitante dexterrimo tirocinii mei
moderatore, quem sine gratissimi animi sensu nominare
non possum Cl. CHRISTGAVIO gymnasii, quod Beroli-
ni floret, correctore meritiissimo, transit mihi pæne nulla
dies sine carmine. Succrescente paullatim ætate, licet iam
in ipsis scholasticis subselliis ad seueriora magis magisque
flectendus esset animus, & academica tandem vita pror-
sus alios labores, aliam diligentiam postulare videretur:
ita tamen addixi me litteris necessariis, vt poesi tam a castis-
sima iucunditate, quam ab vtilitate præclara mihi commen-
datissimæ nuntium omnino mittere nunquam a me potuerim
impetrare. Inter ea contigit diuino nutu, quem veneror,

vt iuuentutem ad academias maturefcentem docendi poetice cum philosophia, quam vocant, rationali coniunctam mihi demandaretur prouincia. Quid hic erat aequius, quam praecepta philosophandi transferre in vsum, qua se prima nobis offerebat occasio? Quid vero indignius dicam, an difficilius philosopho, quam iurare in verba aliorum, & scripta magistrorum stentorea voce recitare? Accingendus eram ad meditationem eorum, quae de more cognoueram historice, per vsum, imitationem, nisi coecam, luscam tamen, & expectationem casuum similibus. In eo quum essem mutata rerum iterum mearum facies, & conuiuentibus oculis in lucem Fridricianae protractus sum. Vehementer abhorreo temeritatem illorum, qui cruda quaeuis & indigesta porriciunt in apricum, & male sedulam calamorum industriam prostituunt magis orbi litterato, quam probant. Factum hinc esse non diffiteor, vt, quod academiarum a me sanctissimae leges postulant, illi non prius satisfacerem officio. Nunc autem vt fiat satis, materiam eam elegi, quae multis quidem habebitur tenuis & a philosophorum acumine remotissima, mihi videtur pro tenuitate virium mearum satis grauis, & pro rei dignitate satis commoda ad excrescentis animos in inuestigandis omnium rationibus occupatos. Vt enim ex vna, quae dudum mente haeserat, poematis notione probari plurima dicta iam centies, vix semel probata posse demonstrarem, & hoc ipso philosophiam & poematis pangendi scientiam habitas saepe pro difficilissimis amicicissimo iunctas connubio ponerem ob oculos, vsque ad §. XI. in euoluenda poematis & agnatorum terminorum idea teneor, deinde cogitationum aliquam poeticarum imaginem animo concipere laboro a §. XIII. - LXV. post haec methodum poematis lucidam, qua communis est omnibus, eruo a §. LXV.

§. LXV.-LXXVII. tandem ad terminos poeticos conuersus eos etiam ponderare curatius instituo §. LXXVII.-CVII. Definitionis nostrae foecunditate declarata eandem conferre vifum est, cum nonnullis aliis, & in fine de poetica generali tria verba subnectere. Nec plura permittit instituti ratio, nec meditantis imbecillitas meliora, grauiora posthinc & maturiora forte largientur DEVS, tempus, industria.

§. I.

ORATIONEM cum dicimus, *seriem vocum repraesentationes connexas significantium* intelligimus.

Vnam hanc vocem testem citare possemus, si quis definitiones terminorum clarorum omnes inutilitatis reas ageret. Clare intelligunt, qui nondum aere lauantur, quid sit oratio, nisi tamen distinctus eius, quem sequimur, significatus exponatur, mens vaga fluctuat, & quam notionem potestatemue voci tribuat in praesenti, prorsus ignorat. Orationem cum meditatione & tentatione commendat Theologus, in qua tamen voce sunt modi definitionem perperam ingressuri. Orationem logicus a schola dictus cum suo Aristotele τὸν ἐξω λόγον τὸν προφορικὸν vocat, id, cuius partes significant separatim, & verminante iecinore, sine syllogismus oratio, an orationes, disquirat. Orationem magna voce rhetor edicit sedulo distinguendam a declamatione, vna pugnam & palaria confudisse videamur. Liceat communem loquendi usum sequutos eruere, quid illud sit, quod latius orationem vocamus quotidie, si quis vero sermonem maluerit appellare, non bella mouebimus nullos habitura triumphos. Qui sermones Horatii cogitarit, videbit hic aptius a termino sermonis abstineri.

§. II. *Ex oratione repraesentationes connexae cognoscendae sunt.* §. 1.

Minor est axioma definitionis, maiorem dabit definitio significantis suae signi, quae, vt ontologica satis nota, omittitur.

Petimus enim hanc veniam, ut, quae inter emunctioris naris philosophos pro demonstratis & definitis habentur sine definitione, dum eandem ob oculos ponamus, sine demonstratione adhibere concedatur. Citations hypotheticae impossibiles. Demonstrationes partim aliunde transfundendae, partim non sine μεταθεσις eis αλλο γενος essent neccendae. Cicero Tusc. Quae. lib. V. p. m. 250. Verumtamen mathematicorum iste mos est, non philosophorum. Nam geometricae cum aliquid docere volunt, si quid ad eam rem pertinet eorum, quae ante docuerunt, id sumunt pro concesso & probato (definito) illud modo explicant, de quo ante nihil scriptum est. Philosophi quamcumque rem habent in manibus, in eam, quae conveniunt, congerunt omnia, etsi alio loco disputata sunt. Egregiam vero laudem & spolia ampla sophorum αρετων μεταθητων.

§. III. REPRÆSENTATIONES per partem facultatis cognoscitivae inferiorem comparatae sint SENSITIVAE.

Quoniam appetitus quam diu ex confusa boni repræsentatione manat, sensitivus appellatur: confusa autem cum obscura repræsentatione comparatur per facultatis cognoscitivae inferiorem partem, poterit idem nominis ad ipsas etiam repræsentationes applicari, ut distinguantur ita ab intellectualibus distinctis per omnes gradus possibiles.

§. IV. ORATIO repræsentationum sensitivarum sit SENSITIVA.

Sicut nemo philosophorum eo profunditatis descendit, ut intellectu puro perspexisset omnia, nunquam haerens in confusa quorundam cognitione, adeoque oratio nulla paene tam est scientifica & intellectualis, ut ne vna quidem occurrat per omnem nexum sensitiva idea, ita potest etiam distinctae praesertim cognitioni dans operam inuenire has vel illas repræsentationes distinctas in oratione sensitiva, manet tamen sensitiva, ut prior abstracta & intellectualis.

§. V. Ex oratione sensitiva repræsentationes sensitivae connexae cognoscendae sunt. §. 2. 4.

§. VI.

DE NONNVLIS AD POEMA PERTINENTIBVS. 7

§. VI. *Orationis sensitiuae varia sunt 1) repraesentationes sensitiuae, 2) nexus earum, 3) voces siue soni articulati literis constantes earum signa.* §. 4.1.

§. VII. *ORATIO SENSITIVA PERFECTA est, cuius varia tendunt ad cognitionem repraesentationum sensitiuarum.* §. 5.

§. VIII. *Quo plura varia in oratione sensitiua facient ad excitandas repraesentationes sensitiuas, eo erit illa perfectior.* §. 4.7.

§. IX. *Oratio sensitiua perfecta est POEMA, complexus regularum, ad quas conformandum poema POETICE, scientia poetices PHILOSOPHIA POETICA, habitus consiendi poematis POESIS, eoque habitu gaudens POETA.*

In recoquendis harum vocum, quas scholastici dicunt, definitionibus nominalibus patent compilanda Scaligerorum, Vossiorum plurimorumque referatissima serinia. Libentes tamen manum de tabula, si hoc vnum monuerimus. Poema & poesis cum Lucilio, Nonius Marcellus, Aphthonius, Donatus videntur distinguere tantum, vt maius & minus, & poeseos i. e. longioris cuiusdam poematis, poema facere partem aliquam & sectionem, vt differant, sicut Ilias & nauium graecarum catalogus apud Homerum. In quo tamen a Vossio iam oppositus illis est vsus.

Quem penes arbitrium est & ius & norma loquendi.

Quando tamen idem Ciceronem concedit vt termino poeseos loco poematis, omne punctum vix feret. Citata enim loca contrarium innuere videntur: Quaest. Tuscul. I. V. p. m. 269. quum Homero non poesin sed picturam tribuit, artem omnia & ea, quae sub oculos cadunt, imitandi in coeco miratur, non vero huius artis effectum, saltem non exclusiue, quod tamen necessarium esset, si hinc insolitus vocis poeseos significatus probari posset. Aliter locus non in libro VI. vt in duabus Vossii editionibus scriptum legitur, sed in IV. Quaest. Tuscul. p. m. 243. poesin Anacreontis totam esse dicit amatoriam. An vero hic queat substitui vox poema in numero singulari: an potius omnem fundendorum carminum impetum apud Anacreontem ad amores cauendos vnice propendere doceat

Cicero

Cicero, & poësis ita retineat vindicatam ipsi potestatem, non diffi-
cultius, nisi fallimur, poterit diiudicari.

§. X. *Poëmatica varia sunt, 1) repraesentationes sensitiuae
2) earum nexus 3) voces earum signa.* §. 9. 6.

§. XI. POETICVM dicitur *quicquid ad perfectionem
poëmaticam aliquid facere potest.*

§. XII. Repraesentationes sensitiuae sunt varia poe-
matis §. 10. ergo poeticae §. 11. 7. quum autem sensitiuae aut
obscurae aut clarae §. 3. sint, *obscurae et clarae sunt repraesentatio-
nes poeticae.*

Possunt quidem eiusdem rei repraesentationes huic obscurae,
illi clarae, tertio denique distinctae esse, quando vero de reprae-
sentationibus oratione significandis sermo est, eae intelliguntur, quas
loquens intendit communicare. Hic ergo quaeritur, quas poeta
in poemate significare repraesentationes intendat.

§. XIII. In repraesentationibus obscuris non tot con-
tinentur notarum repraesentationes, quot ad recognoscen-
dum & distinguendum ab aliis repraesentatum sufficiunt,
continentur vero in repraesentationibus claris (per deff.)
ergo plura varia facient ad communicandas repraesentatio-
nes sensitiuas, eae, si fuerint clarae, quam si fuerint obscu-
rae. Ergo poema, cuius repraesentationes clarae, perfe-
ctius, quam cuius obscurae, & clarae repraesentationes magis
poeticae §. 11. quam obscurae.

Hinc eorum refutatur error, qui quo obscurius & intricatius ef-
futare possunt, hoc se loqui somniant *πενητωτερος*. Neutiquam vero
pedibus itur in illorum sententiam, qui optimos quosque poetas ideo
reiectum eunt, quia oculis male inunctis meras se ibi tenebras spissam-
que videre noctem arbitrantur. e. g. Persii Sat. IV. v. 45. 46.

*Si Puteal multa cautus vibice flagellas
Nequicquam populo bibulas donaueris aures.*
notam cimmeriae caliginis inuret temere historiae Neronianae igna-
rus.

rus, quam qui contulerit aut latina nescit, aut sensum assequitur, & satis claras repraesentationes experitur.

§. XIV. *Repraesentationes distinctae, completae, adaequatae, profundae per omnes gradus non sunt sensitivae ergo nec poeticae.* §. II.

A posteriori experiundo patecet veritas, si talibus repraesentationibus praegnantibus praelegantur versiculi homini philosopho simulque poeseos non profus ignaro: quales e. gr.

Quum qui demonstrant alios errasse, refutant,

Nemo refutabit, nisi demonstretur ab illo

Erratum alterius: Qui demonstrare iubetur

Hunc logicam scivisse decet, quicumque refutat

Ergo, tamen logicus non est, non rite refutat. per vers. 1.

vix admittit eos omnibus numeris absolutos, licet ipse fortean ignoret, quam ob causam sibi reiiciendi videantur nec in forma, nec in materia peccantes. Haec autem est praecipua ratio, cur philosophia et poesis vix vnquam in vna sede morari possent, illa maximopere sectante conceptuum distinctionem, quam haec tamen extra suos circulos ascendentem non curat. Si quis tamen in vtraque facultatis cognoscitivae parte excellat, & quamlibet suo adhibere loco didicerit, nae, ille sine alterius detrimento ad alteram exasciendam incumbet, & Aristotelem, Leibnitium cum sexcentis aliis pallium lauro iungentibus fuisse sentiet prodigia, non miracula.

§. XV. *Quum clarae repraesentationes sint poeticae §. 13. aut erunt distinctae aut confusae, iam distinctae non sunt §. 14. ergo confusae.*

§. XVI. *Si in repraesentatione A plura repraesententur, quam in B. C. D. &c. sint tamen omnes confusae, A erit reliquis EX-TENSIVE CLARIOR.*

Addenda fuit restrictio, vt distinguerentur hi claritatis gradus a satis cognitis illis, qui per notarum distinctionem descendunt ad cognitionis profunditatem, & vnam repraesentationem altera intensius reddunt clariorem.

B

§. XVII.

§. XVII. In extensivè clarissimis repraesentationibus plura repraesentantur sensitivè, quam in minus claris §. 16. ergo plura faciunt ad perfectionem poematis §. 7. Hinc *repraesentationes extensivè clariiores sunt maxime poeticae §. 11.*

§. XVIII. Quo magis res determinantur, hoc repraesentationes earum plura complectuntur; quo vero plura in repraesentatione confusa cumulantur, hoc fit extensivè clarior §. 16. magisque poetica §. 17. Ergo *in poemate res repraesentandas quantum pote, determinari poeticum §. 11.*

§. XIX. Individua sunt omnimode determinata, ergo *repraesentationes singulares sunt admodum poeticae §. 18.*

Nostris Choerilis tantum abest, ut obseruetur haec poematis elegantia, ut potius naso adunco suspendant Homerum ll. β. *ηγεμονας και νοικαβας, αρχας αυτων νους τε προπαισας* dicentem, narrantem ll. η. omnes, Hectori qui obuiam ire sustinebant, in Hymno autem Apollinis plurima regnantis dei loca sacra recensentem. Idem in Virgilio Aeneide, qui libr. VII. finem & posteriores euoluerit satis superque notare poterit. Addatur & Ouidii catalogus canum dominum lacerantium in Metamorphosi, nec quisquam, puto, concipere poterit non opinantibus aut inuitis excidisse, quae nobis imitatu difficillima forent.

§. XX. Ad genus cum determinationes specificae accedentes constituent speciem & genus inferius ad genus superius adiectae determinationes genericae, *generis inferioris & speciei repraesentationes magis poeticae, quam generis, aut generis superioris, §. 18.*

Ne videamur probationem a posteriori quaesitam anxie arcessere longius prima prodeat oda Venusini lyrici. Cur in ea *ataui* pro maioribus, *puluis olympicus* pro pulvere ludorum, *palmata* pro praemio, *Lybicae arcae* pro terris frugiferis, *Attalicae conditiones* pro magnis, *trabs Cypria* pro mercatoria, *mare myrtoium* pro periculoso, *luctans Icaris fluctibus Africus* pro vento, *vevus Massicum* pro vino generoso, *Marfus* aper pro fulmineo &c. nisi

nisi virtutis esset substituere conceptibus latioribus angustiores. Nihil dicemus de ipsa dispositione totius odae hac ratione instituta, vt pro ambitione, auaritia & voluptate adducantur speciales casus, in quibus se istae solent exserere: & amplificatione omni hinc deducta, vt pro pluribus casibus similibus generaliore titulo donandis exprimatnr vnus & alter vers. 26. 27. 33. 34. Tibullus pro aromatis suo cineri infundendis libr. III. tres aromatum species postulat

*Illic quas mittit diues Panehaia merces
Eoique Arabes, diues & Assyria, §. 19.*

Et nostri memores lacrumae fundantur eodem.

Maro pro: nunquam hoc faciam, nota circumscriptione poetarum dicturus:

*Cuncta prius sunt, fieri quae posse negabam,
Naturaeque prius contraria legibus ibunt.*

Ecl. I. descendit ad enumerationem specialiore physice impossibilium quorundam rusticis notissimorum:

Ante leues - - pascentur in aethere cerui &c.

Ex eodem hoc fonte fluit distributio poetica, vbi de pluribus loquuti poetae statim ea in classes & species solent disperiri. Notum Virgili illud de Troadibus in Lybiam adiectis Aen. libr. I. It. in Catullo c. 58. Satyros & Nisigenas Silenos repraesentaturo:

*Horum pars tecta quatiebat cuspide thyrsi
& vers. sqq. 8. Species diuersa agentium enarrantur.*

§. XXI. EXEMPLVM est repraesentatio magis determinati ad declarandam repraesentationem minus determinati supplebita.

Quum nondum relatam alibi legimus hanc definitionem, cum vsu loquendi eam optime conuenire probaturi sumimus arithmericum asserentem: aequalibus quantitibus aequales additas aequalia aggregata producere, seu: si $A \equiv Z$. $B \equiv Y$. $A + B \equiv Z + Y$. Iam loco numeri indeterminati A si substituatur determinatum 4 loco Z 2 + 2 loco B. 6. loco Y 3 + 3 & 4 + 6 $\equiv$ 2 + 2 + 3 + 3 iuret, exemplum sui axiomatis dedisse dicitur omnibus

bus eo si sine factum sit, vt clarius pateat, quod literalibus suis sibi velit characteribus. Philosophus improprias locutiones exulare debere ex definitione demonstraturus, si cum Campanella *febrim* definiat per bellum contra morbum potestativa vi spiritus initum, aut spiritus spontaneam extraordinariam agitationem inflammationemque ad pugnam contra irritantem morbificam causam: vt hinc tales definitiones eo penitus introspiciantur, exemplum definitionis impropriae dedisse creditur, dum loco definitionis in genere protulit aliquod indiuiduum, & loco conceptus generalis de impropriis loquutionibus repraesentauit bellum, spiritus agitationem & inflammationem &c. &c. conceptus, in quibus plura sunt determinata quam esse terminum improprium, qui tamen eruendae huic & declarandae notioni tantum adhibentur. Foecundam esse definitionem nostram experietur, qui hinc soluere nitetur problema: quomodo aedificans alii exemplum praeceundum, aut meditatus grauissima B. SPENERI verba, quando in *constheol. lat. part. I. c. II. art. I. Mathesin* affirmat sua certitudine & demonstrationum ἀσφαλειᾶ omnibus aliiis scientiis exemplum praebere, quod, quantum fieri potest, imitentur. coll. §. 107.

§. XXII. *Exempla confuse repraesentata sunt repraesentationes extensius clariores, quam eae, quibus declarandis proponuntur §. 21. hinc magis poeticae §. 18. & in exemplis singularia quidem optima §. 19.*

Id, quod vidit Ill. LEIBNITZIVS egregio illo libro, quo eausam Dei defendendam suscepit Part. II. p. 148. quando ait: *Le but principal de la Poésie doit être d'enseigner la prudence & la vertu par des exemples.* Exemplum exempli dum quaerimus, paene facti sumus Tanti in tanta affluentia, vnde potissimum hauriendum incerti. Decurramus ad mare miseri Nafonis Trist. l. I. & II. minus determinata repraesentatio:

Saepe premente deo fert deus alter opem.

vix elapla erat ex ore falsis lacrumarum & maris imbribus rorante:
& ecce repente sequitur 6 versibus sibi vindicans exemplorum decumanus fluctus

Mulciber in Troiam pro Troia stabat Achilles &c.

§. XXIII.

§. XXIII. *Conceptus A, qui praeter notas conceptus B cum ipso repraesentatur, ipsi ADHAERET, & cui alius adhaeret, dicitur CONCEPTVS COMPLEXVS, oppositus SIMPLICI, cui nullus adhaeret. Conceptus complexus quum plura, quam simplex repraesentet, conceptus complexi confusi sunt extensivae clariores, quam simplices §. 16. hinc magis poetici, quam simplices. §. 17.*

§. XXIV. *REPRAESENTATIONES mutationum repraesentantis praesentium sunt SENSVALES, caeque sensitivae §. 3. adeoque poeticae §. 12.*

§. XXV. *Affectus cum sint notabiliores tædii & voluptatis gradus, dantur eorum repraesentationes sensuales in repraesentante sibi quid confuse, ut bonum & malum, ergo determinat repraesentationes poeticas §. 24. ergo affectus movere est poeticum. §. 11.*

§. XXVI. *Idem & hac ratione demonstrari potest: quae repraesentantur, ut bona nobis & mala, in iis plura nobis repraesentantur, quam si non ita repraesentarentur, ergo repraesentationes rerum, quae ut bonae malaeque nobis confuse offeruntur, extensivae clariores, quam si ita non proponerentur §. 16. hinc magis poeticae §. 17. Tales vero repraesentationes sunt motiones affectuum, ergo movere affectus poeticum §. 11.*

§. XXVII. *Sensiones fortiores sunt clariores, ergo magis poeticae, quam minus clarae, & imbecilles §. 17. sensiones fortiores comitantur affectum vehementiorem, quam minus vehementem §. 25. Ergo excitare affectus vehementissimos maxime poeticum. Idem hinc patet. Quae nobis aut ut pessima, aut ut optima confuse repraesentantur, extensivae clarius repraesentantur, quam si ut minus bona minusve mala repraesentarentur §. 16. & hinc magis poetice §. 17. Iam re-*

praesentatio confusa rei ut nobis pessimae aut optimae determinat affectus vehementissimos. Ergo affectus vehementiores excitare magis poeticum, quam minus vehementes.

§. XXVIII. Phantasmata sunt repraesentationes sensitiuae §. 3. adeoque poeticae §. 12.

Quum hic repraesentationes sensorum reproductas phantasmata vocamus: recedimus quidem cum philosophis a vaga significatione vocis, neque tamen ab usu loquendi & ipsis regulis grammaticis, quis enim negaret phantasma esse, quod imaginati sumus? Iam vero facultas imaginandi in ipso Suidae lexico describitur tanquam παρα της αισθησεως λαμβανουσα των αισθητων της τυπες, εν αυτη τετες αναπλοεισιν. Quid ergo phantasmata, nisi reflectae (reproductae) sensualium imagines (repraesentationes) a sensarione acceptae, quod iam indicatur conceptu sensualium?

§. XXIX. Phantasmata minus clara quam ideae sensuales, Ergo minus poetica §. 17. Quum ergo affectus moti determinat ideas sensuales, poema mouens affectus perfectius quam plenum phantasmata mortuis §. 8. 9. & affectus mouere magis poeticum, quam phantasmata alia producere.

Non satis est pulchra esse poemata - -

Et quocumque volent, animum auditoris agunt.

Bellum sane characterem, quo

Corui poetae cum poetriis picis

& Homeri dignoscantur facillime, illis plerumque magna professis

Purpureus, lato qui splendeat, vnus & alter

Assuitur pannus.

ergo non omnino damnat ista Flaccus; videamus tamen quanam sint, de quibus caute adhibendis poeta loquatur fungens vice co-

tis: - - - cum lucus & arca Dianae (phantasma 1. & 2.)

Aut flumen Rhenum (phant. 3.) aut pluuuii describitur

arcus (phant. 4.)

Sed nunc non erat his locus.

Iam

Iam secundum §. 22. quum agat poeta, ex his speciebus & magis determinatis, tanquam exemplis, euoluamus notionem magis vniuersalem, nulla sane reperitur, in qua conueniant, quam notio phantasmatum, phantasmati ergo non semper locus, rationem §. suppeditat. Quare, si cum Flacco sentiam, *faber unguis exprimens* & *mollis aere capillos imitans* (quaedam phantasmata in carmine apte repraesentans.)

*Infelix operis summa
Non magis esse velim, quam prauo vivere naso
Spectandus nigris oculis, nigroque capillo.*

§. XXX. Phantasmate partiali repraesentato, phantasma eius totale recurrit, & eius adeo constituit conceptum complexum, qui si confusus fuerit, erit magis poeticus, quam simplex §. 23. Ergo cum phantasmate partiali totale repraesentare, idque extensius clarius §. 17. est poeticum.

§. XXXI. Ratione loci & temporis coexistentia phantasmati partiali pertinent cum eo ad idem totale, ergo eorum phantasmata extensius clara cum repraesentando aliquo partiali repraesentare, poeticum §. 30.

Vsitatissimae poetis descriptiones temporis e.g. noctis Virgil. Aen. IV. meridiei Ecl. 4. vesperae Ecl. 1. quatuor anni horas simul depictas lege in Senecae Hippol. Act. III. p. 64 descriptiones veris Virg. Georg. I. II. vers. 319-345. primae lucis, hiemis, autumnii &c. & alia exempla cuiuslibet Bauii aduersaria porrigent. In quibus tamen maximopere obseruandum solutio ad §. 28.

§. XXXII. Ratione loci & temporis repraesentando coexistentia phantasmati poetice simul repraesentari & hac ratione demonstrari potest: res, quantum pote, determinatissimas repraesentari poeticum §. 18. determinationes loci & temporis numericae, saltem specificaе, ergo rem maxime determinant, ergo repraesentare omnia, ergo &
phan-

phantasmata indicando coexistentia per locum & tempus determinare poeticum.

§. XXXIII. Repraesentato phantasmate certae speciei vel generis, recurrunt *phantasmata alia eiusdem speciei vel generis, si talia cum genere vel specie simul repraesententur, partim fit illud conceptus complexus confusus, hinc magis poeticus §. 23. partim magis determinatur genus vel species & hinc repraesentatur magis poetice. §. 20. 19.*

§. XXXIV. Si cum repraesentando phantasmate species vel genus, quod cum aliis commune habet, simul repraesentetur confuse, fit extensius clarius, quam si hoc non factum sit. §. 16. hinc *genus & speciem, quae repraesentandum phantasma cum aliis communia habet repraesentare poeticum. §. 17.*

§. XXXV. Si talia, quae ad genus idem & eandem speciem repraesentandam cum phantasmate quodam pertinent, simul repraesententur, genus repraesentatur magis poetice, quam si secus factum sit §. 33. Iam genus vel species repraesentare cum repraesentando phantasmate poeticum §. 34. Ergo *cum phantasmate repraesentando repraesentare etiam phantasmata ad idem genus siue eandem speciem pertinentia admodum poeticum.*

§. XXXVI. SIMILIA sunt, quibus idem convenit conceptus superior, ergo similia ad eandem speciem vel genus idem pertinent. Ergo *cum repraesentando phantasmate vno repraesentare similia admodum poeticum. §. 35.*

Arque adeo patet etiam ratio, cur similia tantis exigant clamoribus, qui pythia cantaturos formant sub ferula magistris. Esse vero hanc in similia delabendi pronissimam viam patebit ex exemplo Didonis apud Maronem libr. I. templum Iunonis ingredientiis, habet hic poeta mulierem caeteris comitantibus multis praestan-

praestantem in summo ornatu, hae constituunt notae simul sum-
rae speciem; sub eadem continetur Diana, & ecce, Diana hic fit
simile, simile enim est non exemplum licet a persona desumptum
sit. §. 17.

§. XXXVII. *Repraesentationes somniorum sunt phan-
tasinata, ergo poeeticae* §. 28.

Deprehendimus eas in Virgilio, Ouidio, Tibullo at quibus
castae Poeseos arbitris? Adeoque non omnino reiiciendae, licet
bilem utique moueant vates, vrget sane

Quos fanaticus error & iracunda Diana,
vt nihil nisi somniorum interpretamenta nouerint exponere, quo-
ries Caius Caiam duxit, aut obscurum nescio quod microcosmi lu-
men extinctum est.

§. XXXVIII. Quo phantasmata clarius repraesentantur,
eo magis fiunt sensualibus ideis similia, ita vt debili-
ori sensationi saepe aequipolleant. Iam phantasmata re-
praesentare, quam fieri potest clarissime, poeticum §. 17. er-
go ea *sensationibus facere simillima poeticum.*

§. XXXIX. Picturae est repraesentatio compo-
situm idem & poeticum §. 24. picturae repraesentatio pingendi
sensuali eius ideae simillima, idem poeticum §. 38. Ergo
poema & pictura similia §. 30.

Vt pictura, poesis erit.

In hoc enim loco concedere iubet hermeneutica quaedam neces-
sitas consequentia conferentem poesin pro poemate positam & pictu-
ram non de arte sed effectu intelligendam. Neque tamen hinc
ambigendum est de genuina poeseos notione §. 9. rite fixa & con-
stitutata, in talibus enim verborum paene synonymicorum confu-
sionibus & poetis aliis & nostro

Quilibet audendi semper fuit aequa potestas.

§. XL. Pictura cum repraesentet phantasma in "su-
perficie tantum, eius non est omnem situm vllumque mo-
tum repraesentare, sed est poeticum, quia his etiam reprae-
sentariis

sentatis plura in obiecto repraesentantur, quam non repraesentatis iis, & hinc fit ille d'extensius clarius §. 16. Ergo in imaginibus poeticis plura ad vnum tendunt quam in pictis. Hinc *perfectius poema pictura.*

§. XLI. Vocum & orationis quanquam clariora phantasmata, quam visibilia, hinc tamen praerogatiuam poematis prae pictura affirmare non conamur, quoniam intensua claritas cognitioni per voces symbolicae concessa prae intuitiua nihil facit ad extensiuam claritatem, quae sola poetica. §. 17. 14.

Verum illud per experientiam & §. 29.

Segnius irritant animos demissa per aurem

Quam quae sunt oculis subiecta fidelibus, & quae

Ipsæ sibi tradit spectator.

§. XLII. Confusa repraesentationis cognitio est memoriae sensitiua, hinc sensitiua §. 3. & poetica §. 12.

§. XLIII. ADMIRATIO est inuicis plurium in repraesentatione tanquam non contemtorum in multis perceptionum nostrarum seriebus.

Conuenimus cum Cartesio admirationem habente pro sitibitanea animae occupatione, qua fertur in considerationem attentam obiectorum, quae ipsi videntur rara & extraordinaria, ita tamen, vt reiectis, quae videntur superflua, ad demonstrationis seriem definitionem accommodemus. Quum raritatem in mirabilibus solum male videatur requirere nonnullis, exclusa ignorantia, non ipsi quidem dicam scribemus iterum, sed in extraordinario potius implicite dici inconcepibile relatiuum sentimus, nihilo tamen secius vtrumque admirationis fontem clare indicasse laborauimus.

§. XLIV. Quum intuitiua cognitio possit esse confusa, potest esse & admiratio §. 43. hinc repraesentatio mirabilium poetica §. 13.

§. XLV.

§. XLV. Ad ea, in quibus mirabilia, attendere solemus, ad quae attendimus, ea si confuse, extensius clarius repraesentantur, quam ad quae non attendimus §. 16. ergo repraesentationes, in quibus mirabilia, magis poëticae, quam in quibus non sunt.

Hinc Horatius:

*Fauete linguis. Carmina non prius
Audita Musarum sacerdos
Virginibus puerisque canto.*

Forte & haec innuuntur, si ex allegoria euoluantur, cogitata eiusdem in Oda 20. libr. II. vbi incipit:

*Non vstata, nec tenui serar
Penna*

Regeritur haec non ineulioris, sed formam carminis lyrici in Latino ante Horatium ineulioris respicere. Verum sit ita; non excluditur tamen materia, & si excluditur, per ipsam formam mirabilem excitat secundum §. repraesentationes poëticas. Et quum in ipso limine gloriae audius id profiteatur; habuit sane pro laude poetae non vstata, non audita prius dicere, quod volumus vnum.

§. XLVI. Vbi admiratio, ibi plura non confuse recognita §. 43. Ergo minus poëticae repraesentata, §. 42.

Vbi recognitio confusa, ibi cessare admirationem a posteriore etiam constare potest, si quem videmus quippiam mirari e.g. instrumentum bellicum artificiose confectum, alter ipsum in admirando impediturus quaerit, annon eadem, immo artificiosiora, viderit Berolini, Dresdae e. c. Quod si reminiscitur, utique remittit admiratio.

§. XLVII. Mirabilium repraesentatio poëtica §. 45. alioque respectu non talis §. 46. hinc regularum confictus & necessaria exceptio.

§. XLVIII. Quod si ergo mirabilia repraesentanda §. 45. debent tamen quaedam in eorum repraesentatione posse

se confuse recognosci, i. e. in ipsis mirabilibus nota incognitis apte miscere maxime poeticum §. 47.

§. XLIX. Miracula quum sint actiones individuales admodum poeticæ eorum repræsentationes §. 19. quum tamen rarissime fiant in regno naturæ, saltim percipiuntur ut talia, mirabilia sunt §. 43. hinc nota & facillima recognitu ipsis interferenda §. 48.

*Ne deus interfit, nisi dignus vindice nodus
Inciderit.*

Ex poematis notione, quam §. 9. exhibitam tuemur, narrandorum miraculorum libertas fluit, confirmata exemplis optimorum poetarum innumeris, quæ tamen viderur in licentiam degenerare, si poema hoc vnum sibi propositum habeat, ut naturam imitetur. Naturæ nempe nihil cum miraculis.

§. L. Repræsentationes confusæ ex diuisis & compositis phantasmata naturæ sunt phantasmata, ergo poeticæ §. 23.

§. LI. Repræsentationum talium objecta vel in mundo existente possibilis vel impossibilia. Has FIGMENTA, illas liceat dicere FIGMENTA VERA.

§. LII. Figmentorum objecta vel in existente tantum, vel in omnibus mundis possibilibus impossibilia, hæc quæ VTOPICA dicemus absolute impossibilia, illa salutabimus HETEROCOSMICA. Ergo vtopicarum nulla, hinc nec confusa, nec poetica datur repræsentatio.

§. LIII. Sola figmenta vera & heterocosmica sunt poetica §. 50. 52.

§. LIV. DESCRIPTIONES sunt enumerationes variorum in repræsentato quorumcunque. Quod si ergo confuse repræsentatum describatur, plura in eo varia repræsentantur, quam si non describatur. Quod si CONFVSE DESCRIBATVR i. e. repræsentationes variorum in describendo confusæ suppedirentur, fit extensius clarius, idque, quo plura
varia

varia confuse repraesentantur, hoc magis §. 16. Ergo descriptiones confusae & eae maxime, in quibus plura varia repraesentantur, maximopere poeticae.

§. LV. Descriptiones idearum sensualium, phantasmatum, figmentorum verorum & heterocosmicorum confusae sunt admodum poeticae §. 54.

Iam eximi potest ille scrupulus, qui haerere posset animo cogitanti descriptionem esse per defin. in A distinguere B. C. D. adeoque A distincte repraesentari, quod quum sit contra conceptum poematis §. 9. & inde fluentem §. 14. inde deduci posse absurdum descriptiones ex poemate esse eliminandas. Nam B. C. D. &c. sunt sensitiuae repraesentationes, quum confusae supponantur §. 3. Ergo descriptio loco vnius A sensitiuae substituit B. C. D. i. e. plures sensitiuas. Hinc licet A prorsus fieret distinctum, quod tamen raro fit, nihilo poema minus post descriptionem admissam fieret perfectius, quam ante eandem §. 8.

§. LVI. Quum in figmentis heterocosmicis plura, quae nec idearum sensualium, nec phantasmatum non fictorum, nec figmentorum verorum seriem in animis multorum auditorum lectorumue ingressa praesumi possunt, praesumuntur mirabilia §. 43. Ergo plura in iis confuse recognoscibilia si occurrant maxime poetice repraesentantur miscencia nota incognitis §. 48.

Hinc Horatius: ex noto fictum carmen sequar, & idem fingentem ficturus & docturus:

Quid deceat, quid non? quo virtus, quo ferat error?

Vnde parentur opes, quid alar formetue poetam?

famam sequi iubet & Achillem reponere i. e. secundum §. 17. Heroas materias fabularum notissimas. Medea, Io, Ino, Ixion, Orestes exempla eiusdem conceptus generalioris personarum in theatris tristissimarum. Postea expressis verbis:

Rectius Iliacum carmen deductis in actus,

Quam si proferres ignota indistinctaque primus.

Nouimus loqui poetam de focco coenaque Thyestae, verum quum ratio hanc regulam determinans sit secundum demonstrata vniuersalis, vniuersalis etiam regula. Iliacum vero carmen iterum exemplum est figmenti heterocosmici iam cogniti. *Personam formare nonam* vocat audaciam.

§. LVII. Figmenta, in quibus plura sibi inuicem repugnant, sunt vtopica, non heterocosmica §. 52. hinc in figmentis poeticis nil sibi inuicem repugnat. §. 53.

Sibi conuenientia fuge.

vt de te dici queat etiam quod de Homero:

Hic ita mentitur, sic veris falsa remiscet,

Primo ne medium, medio ne discrepet inum.

Nec, quodcumque volet, poscat sibi fabula credi,

Neu lamiae viuum pransae puerum extrabat alius.

Quaecumque ostendis mihi sic, incredulus odi.

Centuriaequae agitant seniorum expertia frugis.

§. LVIII. Si philosophica vel vniuersalia quaeuis repraesentanda poetice, determinare quam maxime §. 18. exemplis inuoluere §. 22. eaque ratione loci & temporis §. 28. & enumeratis aliis quam pluribus variis describere §. 49. mens est; experientia non sufficiente figmenta vera, nec historia quidem fati diuite, figmenta probabiliter heterocosmica necessaria §. 44. 47. Ergo *figmenta tam vera, quam heterocosmica in poemate hypothetice necessaria.*

Quanta cum dissensione poetarum rhetores anquirant, an fides ad essentialia poematis pertineat, nec ne, qui quosdam saltem euoluerit, ignorare putamus neminem. Satisfactum itaque iuimus dubitationi in neutras omnino partes concedendo, sed determinando potius certos casus, in quibus fictione poeta superferre nequeat. Esse autem non dabiles solum, sed saepius etiam obuios, experientia docet. Quum enim, tanquam ciuitatis diuinae, quoracumque portiones, obligemur ad talia carminibus consignanda, quae virtutem & religionem promouent: factumque illud etiam sit per omnes fere temporum vicissitudines, (vid. sub

prac-

praesidio Ioh. Andr. Schmidii habita Helmstadii dissertatio de modo propagandi religionem per carmina) perfectionem vero veram humani generis tam perfecte quam imperfecte restituentia vniuersalia sint plerumque, de vniuersalibus etiam & minus determinatis saepissime poetis verba facienda sunt. Hinc Horatius iam

Rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae.

possibilis ergo prima hypothesis, alterius etiam possibilitatem videbit cogitans poëtam omnibus saepe scribere, saltem sibi ignotis, ergo nescit etiam, quid illorum ferat experientia, quod si vero phantasmata non ficta proponit, quae auditor lectorque non sensit, sunt isti illa figmenta vera §. 44. Historia recentissima, quae maxime determinata solet esse cognita, inutilis plerumque poëtae propter adulationis irrisionisque scopulos, aut certe notam, vix ac ne vix quidem vitandam, Historia remotior nunquam tam determinate cognita, vt stilus poseit poëticus, per demonstrata, ergo magis determinanda, quae narrat. Determinationes poemati addendae, de quibus tacer historia, cognosci nequeunt, nisi ex perspicientia omnium requisitorum ad veritatem earundem, quae cum in limitatum non cadat intellectum, ex aliquibus & paucissimis rationibus insufficientissimis hariolanda sunt, adeoque vehementer improbabilis earum veritas i. e. probabilis non existentia & statio inter heterocosmica figmenta.

§. LIX. Probabilia quum fieri saepius, quam improbabilia, percipiamus, *poëma fingens probabilia facta magis poëticae res repraesentat, quam fingens improbabilia* §. 56.

Regni figmentorum laudabilium, quantum quantum sit, diminuitur tamen in dies territorium prolaris sanae rationis pomoriis, Sapientissimi quondam poëtarum dici non potest, quot vtopica figmenta contra §. 47. immiscuerint, deorum adulterorum &c. Sensim rideri coepta sunt ista, & nunc non aperta solum contradictio fingenti vitanda, sed etiam rationis defectus, aut contra rationem fictus effectus, toties occinente poëta:

*Spectatoris eges aulaea manentis Et usque
Sessuri, donec cantor: vos plaudite, dicat?
Aetatis cuiusque notandi sunt tibi mores.*

hi enim rationem continent sic, & non aliter determinatae actionis vel orationis. Pone factum contrarium:

Romani tollent equites peditesque cachinnum.

Nec si quid fricti ciceris probat & nucis emtor

Aequis accipiunt animis, donantur corona,

quaeris causam? vide, sis, §. Non negamus vere dici

Πολλα μεταξύ περὶ κωλικὸς καὶ χεῖλος ἀρεῖ.

nec talia poemati inferere prohibemus quenquam, de eo tantum quaeritur, quod maxime poeticum. Omnis inopini casus ratio est, sed ante incognita, ergo continet talis euentus repraesentatio mirabilia §. 43. & hinc poetica §. 44 45. Quod si ratio tamen posthinc patescit in decursu narrationis, admiscetur nota incognitis, & repraesentatio talis euentus iam magis poetica, quam antea §. 48.

§. LX. DIVINATIO est repraesentatio futuri, terminis significata est PRAEDICTIO, si diuination non fiat ex perspecto nexu futuri cum determinantibus illud, est PRAESAGIVM & terminis significatum praesagium VATICINATIO.

§. LXI. Futura sunt existitura, ergo omnimode determinanda, ergo repraesentationes eorum, i. e. diuinationes §. 60. singulares, hinc admodum poeticae. §. 19.

§. LXII. Si nexus diuinandi cum illud determinantibus ita indicaretur, vt perspicui ab auditore lectoreue posset: demonstraretur illud futurum. Ergo ratiocinemur distincte, quod minime poeticum §. 14. ergo diuinationes poeticae sunt praesagia, praedictiones vaticinationes §. 60. Ergo vaticinia poetica. §. 61.

§. LXIII. Si futura nec naturaliter, nec supernaturaliter cognoscuntur, aut non tam determinate cognoscuntur, quam opus est poemati, in vaticiniis figmentorum eadem est necessitas hypothetica, quae §. 58. demonstrata praesertim de narrandis praeteritis.

§. LXIV. In figmentis vaticiniorum nihil sibi debet repugnare. §. 54. & probabilia improbabilibus praeserenda. §. 60.

Vati-

Vaticinari tam belle decet poetam, quam quod maxime, quare & ipsa scriptura poesin amat in satis multis prophetis. Est tamen periculosum praedicere, quorum ignoratur futuritio, & destitutum euentu vaticinium misere rideretur. Quid hinc poetis agendum? Callidissimi homines vaticinantur in alterius nomine de rebus, quae nunc iam factae sunt, ac si tunc praedictae essent, cum nondum factae erant. Quae non Helenus canit Aeneae apud Virgilium? quae Anchises in campis Elysiis? quae Cumana ante Sibylla? quae Vulcanus in clypeo? Horatius Nerea iubet praedicere belli Troiani euentum, quum sciret, nunc ea se fingere posse vaticinia, quae euentus iam sequutus confirmarat. Flaccus in hoc etiam dexterrime, vt saepius, ad Christiana sacra conuersus est, a Sarbieuio lyricorum recentium facile principe, qui pulcherrime Noachum ex arca prospicientem vaticinari fingit, diuinum sibi cultum olim tribuendum & alia, quae nunc sine spiritu prophético nouimus lyricorum l. IV. oda 27. Idem tentauit pia fraus, quae posteritatem credere voluit se solum recitare Sibyllae.

§. LXV. Nexus repraesentationum poeticarum debet facere ad cognitionem sensitiuam §. 7. 9. ergo debet esse poeticus. §. II.

Multum series iuncturae pollet.

§. LXVI. Id, cuius repraesentatio aliarum in oratione adhibitarum rationem sufficientem continet, suam vero non habet in aliis est THEMA.

§. LXVII. Si plura fuerint themata non sunt connexa; pone enim A esse thema, B item, si fuerint connexa aut ratio sufficiens τ_2 A est in B aut τ_2 B in A, ergo aut B aut A non est thema §. 66. Iam vero nexus est poeticus §. 65. ergo poema vnius thematis perfectius illo, cui plura themata. §. 8. II.

Hinc intelligimus Horatii illud:

Sit, quod vis (scil. ultimo repraesentare) simplex duntaxat & vnum.

§. LXVIII. Ideas sensuales & phantasmatum poematis, quae non sunt themata, determinari per thema poeticum, nisi enim determinan-

D

minan-

minantur per illud, non connectuntur cum eo, nexus vero est poeticus § 65.

Iam positi limites iniectaque fraena phantasiae & indomirae ingeniorum lasciviae, quae abuti misere posset §§. prioribus, phantasmata & figmenta in poema non admirrentibus solum, sed & ad perfectionem postulantis. Nunc enim videmus: sint in abstracto licet omnino bonae repraesentationes, tamen in coordinando reiectum iri omnem ideam sensualem, omne figmentum, omne phantasma,

Quod non proposito (themati) conducatur & haereat apte.

Dudum obseruatum, poetam quasi factorem siue creatorem esse, hinc poema esse debet quasi mundus. Hinc κατ' αναλογίαν de eodem tenenda, quae de mundo philosophis patent.

§. LXXIX. Si determinentur repraesentationes poeticae, quae non themata, per thema, connectuntur cum themate, ergo connectuntur inter se, ergo sibi inuicem succedunt, ut causa & causatum, ergo similitudo obseruabilis in modo, quo sibi succedunt, adeoque in poemate est ordo. Iam connecti repraesentationes poeticas, quae non themata, cum themate poeticum §. 69. ergo ordo est poeticus.

§. LXX. Quum ordo in repraesentationum successione dicatur methodus, *methodus est poetica* §. 69. eam vero METHODVM, quae poetica, dicamus, cum poeta lucidum ordinem poetis tribuente, LUCIDAM.

§. LXXI. Methodi lucidae generalis regula est: *ita se excipiant repraesentationes poeticae, ut thema extensius clarius sensim clariusque repraesentetur.* Quum thema proponendum sentitius §. 9. intenditur eius claritas extensua §. 17. quod si iam antecedentes clarius repraesentantur, quam sequentes repraesentationes, posteriores non concurrunt ad illud poetice repraesentandum, debent tamen concurrere §. 68. ergo *posteriores clarius reddere debent thema, quam priores.*

In

In primo poematum limine iam olim ob hanc neglectam
methodi regulam sibi videbantur veteres iure ridere cyclicos illos
poetas, quorum simul ac calamum stringunt

Perturriunt moues.

Quis non damnat immanes hiatus sublimes versus ructantium
quorum pegaseum oestrum, postquam se vix fronte caballino pro-
luerunt, in ipso adhuc portu

Proicit ampullas & sesquipedalia verba.

Non Lucano, Statio, aliis diem dicemus iterum male iam mulca-
tis a pluribus ob hoc vitium. Praestare videbatur partim ratio-
nem dare, quam ob rem sinistrae coepta sic coepta sint carmina;
partim extendere regulam, contra quam impeerunt isti, ad omnem
poematis decursum. Vbiq; seruandum illud, quod in Homero
tantam laudem mereri iudicat Horatius:

Quanto, inquit, rectius hic, qui nil molitur inepte,

Non sumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem

Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat

Antiphaten, Scyllamque & cum Cyclope Charybdin.

Euoluantur hic significatus proprii ex impropriis & in aprico erit re-
gulam in §. propositam a vate innui, licet cum restrictione ad primor-
dia. Caeterum analogam huic regulae notare datur regulam or-
dinis, quo in mundo sibi res succedunt, ad euoluendam creatoris
gloriam, summum & vltimum thema immensi, liceat ita vocare,
poematis.

§. LXXII. Quum secundum §. 71. coordinatarum re-
praesentationum quaedam possint vt praemissae cum con-
clusionibus cohaerere, quaedam vt simile cum simili & co-
gnatum cum cognato, quaedam per legem sensationis &
imaginationis, *methodus historicorum, ingenii & rationis in luci-
da possibilis.*

§. LXXIII. Si regulae methodi vel memoriae vel in-
genii contrarientur poeticis e. gr. §. 71. alius vero regulae
cum iis conueniant, *ab vna ex iis methodo ad aliam transire
poeticum §. II.*

Ita interpretatur Flaccum, quando de ordine praecipit, licet haesitabundus

Ordinis haec virtus erit & Venus, aut ego fallor,

Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici

Plevaque differat & praefens in tempus omittat.

Debentia dici sunt, quae methodus vel ingenii, vel memoriae, vel rationis in antecedentibus observata postularer. Talia nunc dicit, quum enim ordo sit in poemate & methodus, quam aut ipsae aut ex iis compositae, vix cogitari queat alia, secundum aliquam ex iis utique connectenda poematis varia; nunc vero differt, quia ex alio cogitationum ordine succedentia perfectioni poematis commodiora, adeoque magis poetica. Largimur Horatio distinctas methodi nec lucidae nec aliarum fuisse notiones, nec tamen hinc dubitandum de legitimo sensu, modo notiones nostrae eadem repraesentent, licet forte distinctius. vid. Wolffii Log. lat. § 929.

§. LXXIV. INTRINSECE siue AESOLVTE BREVIS est ORATIO, cui nihil inest, quod saluo perfectionis gradu abesse possit. Talis brevitatis, quum sit omnis orationis, est etiam poematis §. 9.

Et tamen πολλά τοι σμικροί λόγοι

Εστίνδ' αν ήδη και κατωθιωτων βρεστες,

Notionem brevitatis eandem animo Horatii haesisse hariolamur, quando

Quicquid praecipies esto brevis

cum dixerat, statim addit:

Omne superuacuum pleno de pectore manat.

Vbi satis aperte brevitatem superuacuo opponit. Concipi etiam potest ex definitione hae brevitatis, qui fiat ut

brevis esse laborans

Obscurus fiat.

quum enim ne verbulum quidem redundare velit, cogitationibus ita orationem referat, ut singula non possint a singulis distingui, unde obscuritas. Extrinseca breuitas siue relatiua non est ad omnem necessaria ordinem, nec ad omne poema, quod si tamen alicui spe-

ciei

cui peculiaris est e. g. epigrammatibus, ex eius affectionibus & determinationibus specificis deducenda est. Cui operae nunc subire non est animus.

§. LXXXV. *Repraesentationes non poeticæ, minusque connexæ cum saluo perfectionis poeticæ gradu abesse possint ex poemate, eas abesse etiam est poeticum* §. 74. II.

Id est, quod more poetico Horatius suadet in exemplo Homeri §. 22. quum laudat in eo, quod quæ

Desperet tractata nitescere (extensius clariora fieri) posse relinquar.

In Ovidii metamorphoscon libris observabimus quasdam historias sicco prorsus pede transeuntem; & vix tribus verbis illarum meminisse, non sine luctu & indignatione puerorum aniles fabulas cumulari desiderantium.

§. LXXXVI. Quum quaedam omitti in poemate confutum §. 75. omnem vero nexum thematis narraturus historici, mirum, quantam mundi partem, ne dixerim, omnem omnium saeculorum historiam complecti teneatur; *quaedam determinantia & remotius connexa omittere poeticum.*

Quid Homerus i. e. excellens poeta §. 22. teste Horatio?

Semper ad euentum festinat, & in medias res

Non secus ac notas auditorem rapit.

media dicuntur gemino ovo rerum troianarum opposita, quæ coherant, sed remotius, cum aliis, ita, ut possent illa etiam narrari breuitatis non studio. Quæ de Homero Flaccus, dicit de Virgilio considerans, quomodo res Aeneae incipiat:

Vix e conspectu Siculae telluris in altum &c.

idem in Comicis plerumque, quorum personæ primæ etiam, si a prologo discesseris, ita ordiuntur ac si totus iam fabulae nexus pareret, quod ob §. 65. apprimè vtile.

§. LXXXVII. *Voces cum ad poematis varia pertineant, §. 101. debent esse poeticæ* §. II. 9.

§. LXXXVIII. In vocibus varia 1) *sonus articulus,* 2)

D 3

figu-

significatus, quo magis uterque poeticus, hoc poema perfectius
§. 7.

§. LXXIX. Significatus improprius est in voce impropria. Improprii autem termini, quum plerumque sint proprii repraesentationis sensitivae, tropi poetici: 1) quia repraesentatio per tropum accedens sensitiva est, hinc poetica §. 10. II. 2) quia suppeditant repraesentationes complexas confusas §. 23.

§. LXXX. Si repraesentatio in poemate communicanda non fuerit sensitiva & effertur per terminum improprium proprium repraesentationis sensitivae inde nascitur repraesentatio complexa eaque confusa, quia sensitiva simplex nunc adhaeret, ergo repraesentationes non sensitivas impropriis terminis communicare poeticum.

Lenitatis aut distincta, aut impropria animis obversabitur notio, quam primum exprimere eam tentabimus. Illa non est poetica §. 14. hanc quam apte proponit Sarbepius. Vbi ipsi

*Est frons mitior adspici
Innubique nitens ore merities,
Et, qui sospitat omnia,
Irati vacuus nube supercili,
Primo grator Hespero,
Formosus rosea vultus in Iride.*

§. LXXXI. Si communicanda minus poetica fuerit, quam propria notio termini improprii, praeferrī improprium proprio terminum est poeticum §. 79.

§. LXXXII. Quum repraesentationes clarae magis poeticae, quam obscurae §. 13. in tropicis loquutionibus vitare obscuritatem, adeoque etiam numero eos limites ponere, quos claritas determinat, poeticum est.

§. LXXXIII. Metaphorici termini improprii, ergo poetici §. 79. simulque per §. 36. admodum poetici. Ergo crebriores iure sunt aliis tropis, §. LXXXIV.

§. LXXXIV. *Synecdochici speciei pro genere, & indiuidui pro specie sunt improprii, ergo poetici §. 79. simulque per §. 19. 20. admodum poetici. Ergo reliquis crebrius iure adhibentur.*

E. gr. Typhis pro nautis, Palinurus pro rectore, Suffenus pro eo, qui sine rivali seque & sua solus amat, Chremes pro avaro, Marrucinus pro stupido, Nepos pro luxurioso, Mentor pro artifice armorum Cerealium, pro inuido Codrus, paupere Irus &c.

§. LXXXV. ALLEGORIA cum *metaphorarum conexarum sit series in ea & repraesentationes singulae poeticae §. 79. & maior nexus, quam ubi heterogeneae confluunt metaphorae. Ergo allegoria admodum poetica §. 65. 8.*

§. LXXXVI. Epitheta substantiui sui dant repraesentationem complexam, ergo *epitheta non distincta poetica §. 23.*

§. LXXXVII. EPITHETA OTIOSA sunt *affectiones significantia, quarum repraesentatio cum themate minime conexa, ergo epitheta otiosa vitare poeticum §. 75. TAVTOLOGICA sunt, significantia eandem, quae in substantiui conceptu, iam nota fuit, affectionem, haec breuitati contraria §. 74. vitare poeticum.*

§. LXXXVIII. Quum *epitheta significant repraesentationes, ipsa etiam optime excogitari possunt secundum regulas supra de repraesentationibus poeticis in genere suppeditatas.*

§. LXXXIX. *Nomina propria sunt indiuidua significantia, quae quum admodum poetica, poetica etiam nomina propria §. 19.*

§. XC. Quum *confusa recognitio repraesentationis fit poetica §. 42. & sola nomina propria ignotae potestatis non plura cogitanda suggerant, adeoque non excitent admirationem §. 43. cauere a multis ignotis nominibus propriis poeticum §. 13.*

§. XCI.

§. XCI. *Voces, qua soni articulati, pertinent ad audibilia, hinc ideas sensuales producant.*

§. XCII. *Iudicium de perfectione sensorum confusum dicitur IVDICIVM SENSIVM, & illi sensorio organo adscribitur, quod sensu afficitur.*

Ita exprimere licebit, le gout gallorum, applicatum ad sola sensa. Diuidicationem autem sensibus adscribi et ipsa gallorum denominatio & Hebraeorum טעם & ריח, & latinorum: loquere, vt te videam, & Italorum societas del buon gusto, euincunt, ita vt nonnullae tales loquendi formulae applicentur etiam de distincta cognitione loquentibus, nolimus tamen eo nunc ascendere; sufficit non contra vsum sensibus tribui iudicium confusum, & quidem sensorum.

§. XCIII. *Iudicium aurium est vel affirmatiuum vel negatiuum §. 91. affirmatiuum voluptatem, negatiuum taedium procreabit, quum vtrumque determinet repraesentatio confusa §. 92. hinc sensitiua §. 3. & poetica §. 12. excitare vel taedium vel voluptatem auribus poeticum §. 11.*

§. XCIV. *Quo plura consentire vel dissentire notantur, hoc maius vel taedium, vel voluptas intensior. Iudicium sensuum omne confusum §. 92. quod si ergo iudicium A plura consentire vel dissentire obseruet, quam iudicium B, erit extensivae clarius §. 16. quam B, hinc magis poeticum §. 17. Ergo summam voluptatem aut summum taedium auribus creare maxime poeticum.*

§. XCV. *Si summum auribus taedium creatur auditoris attentionem auertet, hinc repraesentationes amplius aut nullae aut paucissimae communicari poterunt, & poema omni suo fine excidit §. 5. ergo summam voluptatem auribus creare poeticum §. 94.*

§. XCVI. *Quum poema excitet voluptatem aurium, qua*
series.

series sonorum articulorum §. 92. 91. qua tali etiam *inesse debet perfectio* §. 92. & quidem *summa* §. 94.

§. XCVII. Deduci hinc facile potest poematis necessaria puritas, concinnitas, figurarum ornatus; sed haec ipsi cum imperfecta sensitiua oratione communia facile transimus, pro fine ne nimii simus. Nihil ergo de qualitate poematis, qua series sonorum articulorum: cur concursus vocalium, elisiones crebriores, consortium eorum elementorum vitandum sit. Omnis *in qualitatibus sonorum articulorum obuia perfectio* dici possit: SONORITAS, termino, nisi fallimur, ex Prisciani schola mutuato.

§. XCVIII. QVANTITAS SYLLABAE est, *quicquid in ea non potest cognosci sine compraesentia alterius syllabae*. Ergo *ex moris elementorum non potest cognosci quantitas*.

Placet philologis ebraeis aliquibus tribuere ex morarum elementarium numero aequali aliquam syllabis quantitatem, quae tamen cum hac nostra minime confundenda. Christianus Rauius Orthographiae ebraeae c. II. §. 17. expressis verbis: *Longitudo & breuitas syllabae intelligenda hic mere orthographica non prosodica, ne, quis fallatur aut fallat*. Secundum illam orthographicam, cuius distinctum conceptum suppeditare nostrum nunc prorsus non est, asseritur syllabarum ebraearum aequalitas, secundum hanc, quam definimus poeticam, doceri ea nunquam potest, nisi doceantur falsissima.

§. XCIX. *Si in loquendo sua cuius syllabae tribuitur quantitas*, SCANDITVR.

§. C. *Si mora syllabae A in scandendo = morae syllabae B + mora syllabae C, A dicitur longa, C & B breues.*

Mora in grammaticis est pars temporis elemento efferendo necessaria, iam ergo quum de syllabis solum agendum est, mutan-

E

dis

dis mutatis per moram syllabae intelligimus partem temporis efferendae syllabae necessariam, in scandendo ergo, quantum temporis syllabae quantitas postulat, tantum eius est morae. Hoc vero sciri non potest, nisi aliqua syllabae mora sumatur pro vno, quae brevis: huius morae duplum dabit longam. Hinc deriuare licet corollarium: ergo salua quantitate morae ad scandendum necessariae substitui potest. B + C pro A. Dictum factum. Videamus in Iambi senarii schemate simplici, cuius omnes licentiae hinc resolubiles. v - | v - | v - | v - | v - | v -

Tardior ut paullo grauiorque veniret ad aures,

Spondeos stabiles in iura paterna recepit

Commodus & patiens: non ut de sede secunda

Cederet & quarta socialiter - -

adde & sexta, nisi fiat seazon, sed tunc non cedit quinta. Ergo iam

v - | v - | v - | v - | v - | v - fiat paulatim substi-

tutio duarum breuium pro vna longa, & omnes nascuntur licentiae. Primo pedes pares pro posteriore syllaba longa admittunt v v vnde tribrachys. Impares deinde pro prima longa v v, vnde anapaestus, pro secunda longa v v, vnde dactylus prima longa, prima breui & hic tribrachys. Anapaestus & dactylus non sunt pedum parium, quia eorum non est spondeus, docente Hephaestione de metris. Possibilis etiam vvv proceleusmaticus, sed obstat vsus. Ostendi eadem ratione possunt licentiae in trochaico genere, & dari inde ratio, cur vsu veniat in nonnullis hexametris ab initio ponere anapaestum, & si qua sunt alia. Multum talia iuant ad puerilia etiam tractanda cum ratione, & aduofaciendos sensim cereos flecti animos ad seria.

§. CI. Si syllabae longae & breues ita miscantur, vt voluptas aurium producat, inest orationi NYMER VS.

Definitionem realem, quam nominalem afferre visum est fatius de re, cuius ipsa existentia saepe vocata in dubium. Nunc constituitur iudex experientia. Pertinet numerus ad gustus §. 92. quis

quis de iis disputaret? Aliorum, quorum omnium instar Cicero, satis ex nostra parte pugnat experientia, adeo, ut ex ipsius & reliqui Grammaticorum gregis iudicio, neutiquam in sola tonicarum syllabarum varia dispositione quaeratur, sed in longitudine etiam & breuitate syllabarum tono destitutarum, quarum diuersitas non distincte quidem exprimitur a non scandente, confuse tamen animis obuersatur, adeoque ad iudicium aurium sufficientem materiam suppeditat. Si enim de tonicis tantum earumque positu penderet numerus, quare, quaelo, damnaretur ea periodi clausula: petrum videatur, laudaretur: esse videatur? Idem tonus, non eadem vero quantitas poetica. In graecis res apertissima, si enim sumas accentus eorum signa toni, oculi ipsi poetas inspicientem docebunt, ne minimum quidem ordinis aut mensurae adhibitum in disponendis tonicis syllabis, quamuis multi in obseruandis quantitatibus sint satis accurati. Conf. Iac. Carpouii *meditatio de linguae perfectione* §. 243. 244.

§. CII. Numerus voluptatem auribus creat §. 101. ergo est poeticus §. 95.

§. CIII. Numerus per omnes orationis syllabas ordinatas voluptatem aurium promouens est METRVM, per aliquas tantum & sine certo quidem ordine sibi succedentes syllabas eandem determinans, est RYTHMVS. Quum ergo plura in metro, quam rythmo faciant ad voluptatem aurium, maior ex illo, quam ex hoc redundat, adeoque *metrum est poeticum* §. 95.

§. CIV. CARMEN est oratio *εμμετρος*, siue ligata, ergo ad perfectionem poematis facit esse carmen §. 103. II.

§. CV. Non omne carmen poema, carmen metro absoluitur §. 104. in qua ergo oratione metrum, ea carmen, iam quum metrum esse possit in oratione, in qua nullae repraesentationes sensitiuae, nullus ordo lucidus, nulla pu-

ritas, concinnitas &c. esse etiam potest carmen, cui ista defunt, non esse potest poema per §§. antecedentes & §. 9. *ergo quoddam carmen non est poema.*

Hinc iure tam sedulo inter carminificem & poetam distinguunt, & cuculli illi piperis & assae, qui cuduntur quotidie, carmina salutantur, nunquam poemata, plurima quia pars tam Augusto rubesceret titulo, charta si erubesceret, aut parentum impudentia factus ipsos non inquinaret.

§. CVI. Paronomasiae finales, quae rythmi nunc vocantur contra usum genuinum §. 103. litterarum lusus in acrostichis, figurarum expressiones e. g. crucis, piri, conii &c. & huius futuri plura aut apparentes sunt perfectiones, aut determinantur per iudicium aurium certi populi particulare, similiter quae lyricum, epicum, dramaticum cum subdiuisis generibus singularia habent, conuenire quidem debent cum essentialibus perfectionibus, sed demonstrari non possunt, nisi ex specierum quarumvis definitionibus determinationibus. Cantus & actio siue recitatio pathetica modi itidem, quum mirifice tamen faciant ad finem poematis, tanti etiam aestumati sunt veteribus, suis cancellis inclusi, quos si erumpunt, ut nostra nunc theatra excedunt, impediunt potius quam promouent ex poemate oriundam delectationem. Talia dicta saepius non dicenda sunt iterum.

§. CVII. Quum metrum ideas sensuales producat §. 103. 102. eae vero extensiuè clarissimae adeoque maxime magisque poeticae, quam minus clarae §. 17. *metri leges accuratissimae obseruari admodum poeticum.* coll. §. 29.

Legiti.

*Legitimum debemus sonum digitis & aure callere Plauti
ni numeri nimium patienter, ne dicam stulte laudantur, & quan-
quam nostra praefertim aetate*

*Non quisvis videt immodulata poemata index,
Et data Romanis venia est indigna poetis,
Idcircone vager, scribamus licenter, an omnes
Visuros peccata putem mea?*

§. CVIII. IMITARI si de persona dicatur, imi-
tatur aliquid, qui illi simile producit? Hinc effectus similis al-
teri IMITAMEN eius dici potest, siue ex intentione, siue
alia ex causa talis factus sit.

§. CIX. Poema, si imitamen dicatur naturae aut
actionum, effectus esse iubetur similis a natura productis:
§. 107.

Saltantes Satyros imitabitur Alpheisboeus.

§. CX. Repraesentationes a natura i. e. intrinse-
co mutationum in vniuerso principio, & inde pendentibus
actionibus producendae immediate nunquam distinctae &
intellectuales, sed sensitiuae, extensivae tamen clarissimae
§. 24. 16. tales & poeticae §. 9. 17. ergo natura (liceat de
phoenomeno substantiatio cum actionibus inde pendentibus
loqui tanquam de substantia) & poeta producunt similia
§. 26. Hinc poema est imitamen naturae & actionum inde
pendentium §. 108.

§. CXI. Si quis poema per orationem ligatam (Car-
men §. 104.) imitamen actionum vel naturae definiret: duas
notas habet praecipuas per se inuicem non determinatas,
determinandas ambas ex nostra §. 104. 109. ergo consen-
tientes videmur ad essentiam poematis accessisse forsitan
propius.

E 3

Vid.

Vid. Aristoteles de arte poetica C.I. Vossius de artis poe-
ticae natura & constitutione c.4. §.1. Celeb. IOH. CHRIST.
GOTTSCHEDIVS in arte critica poetica p. 82. 118.

§. CXII. VIVIDVM dicimus, *in quo plura varia, seu simultanea fuerint, seu successiua, appercipere datur.*

Conferatur definitio cum vsu loquendi, vbi diuersissimis coloribus illitam picturam, ein lebhaftes Gemälde, eam orationem, quae plura varia appercipienda offert, tam in sono, quam signatis, einen lebhaften Vortrag, consuetudinem, in qua somni nullas metus ob varias actiones sibi continuo succedentes, einen lebhaften Umgang nuncupamus.

§. CXIII. Si quis cum Vener. ARNOLDO, in dem Versuch einer Systematischen Einleitung zur teutschen Poesie, poema definiret per orationem, quae cum obseruatione tonorum (metro) rem, quam fieri potest, viuidissime repraesentet. & omni concepitibili vi in animum lectoris ad eum certo modo commouendum se insnuet, notas has constituit: 1) metrum, 2) repraesentationes, quae esse possunt, viuidissimas, 3) ad commotionem lectoris tendentem actionem in animum eius. Prior determinatur ex nostra §. 104. 4) sunt extensius clarae coll. §. 111. & 16. tertia fluit ex nostra per §. 25. 26. 27.

§. CXIV. Definitio poeseos Ven. WALCHII in Lexico Philos. quod sit species eloquentiae, qua auxilio ingenii (hoc solum non facit poetam) cogitationes primarias (themat) variis ingeniosis & lepidis cogitationibus, aut imaginibus, aut repraesentationibus vestimus, siue soluta siue ligata fiat oratione, nimis lata, & quae linguam affectuum vocat, nimis angusta videtur, quae tamen poesi iure tribuuntur ex nostra iidem determinabilia.

§.CXIV.

§. CXV. Philosophia poetica est per §. 9. scientia ad perfectionem dirigens orationem sensitivam. Quum vero in loquendo repraesentationes eas habeamus, quas communicamus, supponit philosophia poetica facultatem in poeta sensitivam inferiorem. Haec in sensitivae cognoscendis rebus dirigenda quidem esset per Logicam sensu generaliore, sed qui nostram scit logicam, quam incultus hic ager sit, non nesciet. Quid? si ergo, quos arctiores in limites reapse includitur LOGICA etiam per ipsam definitionem in eosdem redigeretur, habita pro scientia vel philosophice aliquid cognoscendi, vel facultatem cognoscitivam superiorem dirigente in cognoscenda veritate? Tunc enim daretur occasio philosophis non sine ingenti lucro inquirendi in ea etiam artificia, quibus inferiores cognoscendi facultates expoliri possent, acui, & ad emolumentum orbis felicius adhiberi. Quum psychologia det firma principia, nulli dubitamus scientiam dari posse facultatem cognoscitivam inferiorem, quae dirigat, aut scientiam sensitivae quid cognoscendi.

§. CXVI. Existente definitione, terminus definitus excogitari facile potest, graeci iam philosophi & patres inter *αἰσθητά* & *νοητά* sedulo semper distinxerunt, satisque apparet *αἰσθητά* iis non solis equipollere sensualibus, quum absentia etiam sensa (ergo phantasmata) hoc nomine honorentur. Sunt ergo *νοητά* cognoscenda facultate superiore obiectum logices, *αἰσθητά ἐπιστημῆς αἰσθητικῆς* siue AESTHETICAE.

§. CXVII. Philosophus, ut meditatur, ita proponit, hinc in proponendo nullae aut paucissimae peculiæ regulæ observandæ. Terminos non curat, qua sunt fo-
ni

40 MEDIT. PHILOSOPHI. DE NONNVLLIS AD POEMA &c.

ni articulati, eatenus enim pertinent ad *audita*. Horum maiorem habere tenetur rationem sensitivae proponens, hinc aestheticae pars de proponendo prolixior esset, quam logicae. Iam quum perfecte hoc fieri possit & imperfecte, hoc doceret RHETORICA GENERALIS *scientia de imperfecte repraesentationes sensitivas proponendo in genere*, & illud POETICA GENERALIS *scientia de perfecte proponendo repraesentationes sensitivas in genere*. Tam illius in sacram & profanam, iudicialem, demonstrativam, deliberativam &c. quam huius in epicam, dramaticam, lyricam cum variis speciebus analogis divisiones relinquerent philosophi harum artium rhetoribus, qui historicam & experimentalem earum cognitionem animis infererent. Ipsi in demonstrandis generalibus & definiendis praesertim accuratis poeseos & eloquentiae pedestris limitibus occuparentur, quae gradu quidem solo differunt, determinandis tamen quantitativis huic illius licitis non minorem opinamur geometram requirunt, quam

Phrygum Myforumque

F I N E S.

94 A 7362

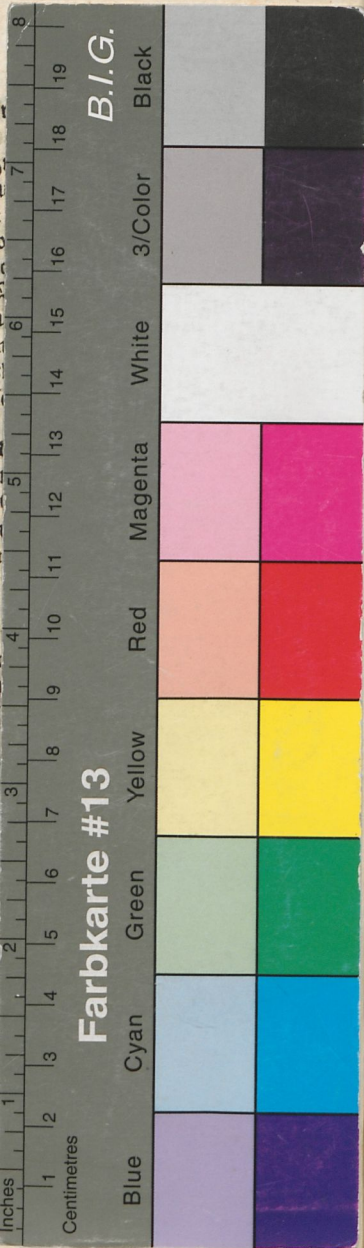
ULB Halle 3
001 840 606

96.

ab

MEDITATIONES PHILOSOPHICAE
DE
NONNVLLIS
AD
P O E M A
PERTINENTIBVS,

QV AS
AMPLISSIMI PHILOSOPHO-
RVM ORDINIS

CONSENSV

AD D.

SEPTEMBRIS MDCCXXXV.

H. L. Q. C.

ERVditorVM DIIVDICATIONI SVBMITTIT
M. ALEXANDER GOTTLIEB
BAVMGARTEN,
RESPONDENTE
NATHANAELE BAVMGARTEN.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
LITTERIS IOANNIS HENRICI GRVNERTI, ACAD. TYPOGR.

(5)

29

